

Φυσικά. Για τέτοιους πολιτικούς μπεμπέδες χρειάζεταν μια κυβερνάντα σαν τον κ. Ζορμπά και το «Στρ. Σύνδεσμο» νάν τους ξυλίζει τα χέρια όταν κάνουν άταχτα.

*

Η ΥΠΟΔΟΧΗ ποδγινε στο Διάδοχο στην Πάτρα και στην Κέρκυρα πολύ θά μας συγκινούσε αν είχαν αυθόρμητη, καθώς την είπαν. Μά φοβούμαστε πώς δεν είτανε τίτια. Φοβούμαστε πώς και στο ζήτημ' αυτό, το τόσο νεταλικάτο, φέρθηκε πάλι άχρειέστατα και όργιασε ή κομματική πολιτική. Και όταν όργιάζει αυτή ή ξετραχηλωμένη μινάδα δε λογαριάζει καθόλου σε τί συρρές μπορεί να ρήξει τον τόπο και ποιούς και πόσους θά πάρει στο λαιμό της για να κάνει τα χέρια της.

ΣΤΡΑΤΟ, ΜΑ ΚΑΙ ΣΥΜΜΑΧΟΥΣ

Ενασάναμε λίγο με το κίνημα των αξιωματικών. Πήραμε ελπίδες πώς θά ξελευτερωθούμε από το βοδρκο της βουλευτοκρατίας, όπου βουτηγμένοι σπαράζαμε. Ξανοίξαμε κάποιο φώς, δε είναι και μακρινό, και χαϊρούμαστε που βλέπουμε τα κόμματα τάχιστα να λουράζονται και τον άγνό Έλληνα μετά και δε να συσσωματώνεται τριγύρω στους αξιωματικούς.

Βέβαια πράγματα τρανά, σαν που ποθοούμε, δεν περιμένουμε να γίνουνε άμέσως κιόλας στην Πολιτεία και στην Κοινωνία ούτε και θάμα μεταμόρφωσης από μια μέρα σ' άλλη σε πρόσωπα και πράγματα, για να έχουμε δικαιοσύνη καθώς θέμε και άσφάλεια κ' εκπαίδευση και προκοπή γεωργική, βιομηχανική και ναυτιλιακή και τους πολίτες όλους με αρχές και με καρδιά και γυμνασμένους στρατιωτικά. Και στην Έθνοσυνέλευση αν καταστήσουμε, όπως θένε να πούμε μερικοί, πάλι μικρές πνοές μονάχα θά να νοιώσουμε γερής δημιουργίας, ίσως και όχι άλλο από μπαλώματα, όπως το είπαμε και χρόνια πριν. Λοιπόν δεν περιμένουμε μεγάλα πράγματα άμέσως κιόλας. Ότε και τότερό μας είτανε να κρεμαστούμε στο στρατό, για να μας βγάλει από τα σίδερα και τη ντροπή και την ταπεινώση αν εθνική. Όμως, σαν που ο πνιγμένος, λένε, πιάνεται απ' τα μαλλιά του, έτσι κ' εμείς απ' το στρατό. Χειρότερα να καταστήσουμε αδύνατο. Καλύτερα, ελπίζουμε με τους αξιωματικούς τίμιους ως το τέλος, φρόνιμους και πατριώτες φιλελεύθερους.

Σκοπό δεν έχω να φιλολογήσω κρίνοντας το κίνημα και μιλώντας για τα μίσχ της διόρθωσης.

Υποθέτω πώς ή άμεσώτερη ανάγκη, στρατού άρκετού και σκόλου, μπορεί να θεραπευτή, φτάνει να επιμείνουμε στο κτυηρίασμα της περιττής σαπίλας σ' όλα τα ύπουργεία—περιττά πράματα πάρα πολλά πρέπει να θεωρηθούν για κράτος φτωχό και ταπεινό—και στη φορολογία της πλουτοκρατίας. Και θέλω τώρα να δείξω πώς παράλληλα με το στρατό πρέπει και φίλους και συμμάχους να δημιουργήσουμε. Ο στρατός μας είναι άπαραίτητος, για να μη μας κλωτσοπατούν και να μας λογαριάζουνε. Όμως δεν το πιστεύω με το στρατό μονάχα να βρούμε πέρα εκεί που θέμε, έτσι απομονωμένοι κι άφίλοι που είμαστε. Και άλλοι, αντίζηλοι, έχουν στρατό, και τί θά γίνη, όταν βγούν κι αυτοί στη μέση; Η τί θά κάνουμε, αν μας τα δέσουν οι τρανοί τα χέρια; Η Βουργαρία τέλειωσε το ζήτημά της με το στρατό της, μά και άκουμπώντας στην Αυστρία. Αν οι στραβοί πολιτικοί μας είχαν την ικανότη και την πρόνοια να ένωθούνε τότε στην ίδια συμμαχία, τα βάσανα της Κρήτης θάτανε τελειωμένα και με μισό στρατό. Άπικαιτό λοιπόν το ένα, μά και το άλλο άπαραίτητο, και μάλιστα αφού δεν έχουμε μονάχα για την Κρήτη να νοιαστούμε, μά και για τα εκατομμύρια ψυχές που περπατούνε μην ξέροντας που να κκουμπήσουν, για να σωθούν απ' των καινούριων Χαμλτηδων την τυραννία.

Αν είταν μπερετό ν' αλλάζουνε οι Τούρκοι το φυσικό τους και να νοιώσουν από λευτεριά κι άνθρωπισμό, θάταν αυτοί οι φυσικώτεροί μας σύμμαχοι. Αφού το δείχνουν πώς δεν είναι τίτιο πράμα μπερετό, τότε κ' εμείς, αντί να ζητιανεύουμε εδώ κ' εκεί από τις κυβερνήσεις των άσυνείδητων κι άπικαιτών—θυμηθήτε το φέρσιμό τους στις σφαγές των Αδάνων—κεφαλαλιούχων και μπακάληδων, δεν έχουμε παρά να ένωθούμε με τους γύρω μας έχθρους των Τούρκων, για να ξεμπερδεύουμε και να μην καμκρώνουμε άκόψη 4—5 εκατομμύρια άισχρους και άπολίτιστους βάρβαρους Όσμανλίδες να κατατυραννούν και να τροφικρατούνε πενταπλάσιό τους πληθυσμό. Η μόνη δυσκολία βρίσκεται στη συνεννόηση μας ως προς τη Μακεδονία. Ας πάσουμε κ' εμείς κ' εκείνοι να την θέμε άλάκαιρη και θά λυθη ό κόμπος. Κι άκόμη δε ξεχάσουμε μερικές πίκρες που μας πότισαν και μερικά φερσίματά τους βάρβαρα. Ας πούμε πώς έρταίξαμε κ' εμείς. Ας λείψη ό σωβινισμός κ' εδώ κ' εκεί κι δε δώσουμε τα

χέρια. Έλληνες, Βούργαροι, Σέρβοι, Μαυροβουνιώτες κι άλλοι βορειότεροι έχουμε δεσμό που μάς ένώνει. Δουλέψαμε μαζί κάτω απ' το ζυγό του Τούρκου. Ας δώσουμε τα χέρια για να λευτερώσουμε τους αποδέλοιπους, να διώξουμε τον τυραννο. Αν είναι δύσκολο να συνεννοηθούμε στις κληρονομιας τη μοιρασιά, δε μείνη ύστερό το ζήτημα αυτό και δε συμφωνηθη μόνο συγκατοχή. Πρώτα να λευτερώσουμε τους σκλάβους. Και τους άλλους μας, Αρβανίτες, Κούρδους και Άράπηδες κι Αρμένηδες, δε τους καλέσουμε σε ανεξαρτησία. Αυτός είν' ό ίσιος δρόμος και πολύ χάρηκα σαν είδα σήμερα ένα τηλεγράφημα πώς το Έλληνικό Πανεπιστήμιο θά λάβη μέρος στο Βαλκανικό συνέδριο. Ας μη λημονούμε οι Έλληνες τί πάθαμε στο 78 άκούοντας τις συμβουλές των Έγγλέζων Έθναίων. Θά είχαμ' από τότες μεγάλο μέρος της κληρονομιας μας, αν επηγήναμε με τους παλιούς και φυσικούς συμμάχους μας, ισότιμοι βέβαια και μ' άκέρια την ύπόσκησά μας. Και τώρα πάλι μας κλωούν εκείνοι, όπως φαίνεται. Άκούστε το πώς τελειώνει ένα άρθρο πουχε τις προάλλες με τον τίτλο «Νεοτουρκικός έκδικισμός» ένα φύλλο της Πετρούπολης, ό «Ρωσικός Λόγος», όργανο του Ρωσικού Συνδέσμου:

«Αν οι Έλληνες επιθυμούν να πάρουνε το δρόμο αυτό και να ένώσουνε την τύχη τους με τη Ρωσία, θάκαι για μας πολύτιμοι σύμμαχοι κ' επιθυμητοί. Η Ρωσία πάντα θέλησε να φέρνεται άδερφικά στους Έλληνες, και ή ρωσοφοβία μεγάλου τους μέρους πάντα πολύ τον λύπησε το ρωσικό λαό. Αν οι Έλληνες άναγνωρίζοντας το σφάλμα τους άπικρηθούν την ψεύτικη πολιτική που κράτησαν ως τώρα, ή Ρωσία θά τους γίνη βοηθός πανίσχυρος, και ή τουρκοφιλία μερικων Ρώσων διπλωματών δε θάχη καμμία δύνμη μπροστά στη νέα τούτη φάση του άνατολικού ζητημάτου.

«Η τέτια δυως τροπή της εθνικής πολιτικής της Ελλάδας δεν πρέπει να κει της στιγμής τους.

«Ο δρόμος τούτος είναι για τους Έλληνες ή άσφαλέστερη και ή καλύτερη πολιτική. Σ' αυτό το δρόμο άδερφικά προσκαλούμε την ταπεινωμένη κ' ύβρισμένη Ελλάδα. Είθε να κκουστή ή φιλική μας φωνή.»

Τό ξεναλέω κ' εγώ πώς είν' αυτός ό ίσιος δρόμος. Θέμε στρατό, μά και φίλους και συμμάχους, και τέτιους όχι ψεύτικους και σοδύρες, της στιγμής, μά σταθερούς.

25.8.1909.

ΛΥΔΟΣ ΠΟΔΑΒΡΟΣ

— Α! κ' εγώ νόμιζα! φώναξαν μερικοί άλαφρομένοι.

— Α κημένοι! Ένας Δόν Κιχώτης με χάρτινες αίσθηματολογικές περικεφαλαίες. Ένας ζουζίκης, ένας φοροπερήφανος. Φαντάσου, κύριε, να κλειέται όλημέρα στο γραφείο του και να μην καταδέχεται να πατεί ή έξοχότητά του στο καφεείο και να πηγαίνει όπου πάνε οι άνθρωποι. Ποθ να μας καταδεχτεί! Και τώρα πώς κ' είτανε ναρθει εδώ πέρα και να βγάλει λόγο!

— Κακομοίρη Κοραή, που κατάντησε!

— Πώς θά τότε βαστάζουμε τόση ώρα να φανταρνίξει! Πώς θά τότε βαστάζουμε!

— Ναι, γιατί θά κάθωμαι θαρρείς να τότε περιμένω το πολύ 10 λεπτά της ώρας κ' έπειτα... πόδια βοηθάτε μου. Όχι, θά κάθωμαι να χάνω την ώρα μου να τον άκούω.

Τη στιγμή εκείνη φανήκανε από την άκρη της δειτροστοιχίας νάρχονται βιαστικοί ό Όρέστης κ' ή Χρυσούλα, άκουμπισμένη άλαφρά στο μπράτσο του Γοργιά. Ο Όρέστης πήγαινε μπροστά άψηλός, ώρατος, χαρούμενος. Ό,τι προπάντων έκανε εντύπωση σ' αυτόν τον νέον είτανε τα μάτια του τα μεγάλα τ' αναμένα ανάμεσα στη χλωμάδα του προ-

σώπου του. Ας και ζούσανε δικιά τους ζωή κ' είχαν άπορουφήξει όλον το νεκικό χυμό του ώχρότατου κορμιού του. Πίσω δυό βήματα ή Χρυσούλα σάλευε κ' ή καρδιά της χτυπούσε δυνατά-δυνατά. Φορούσε ένα φόρεμα κάτασπρο. Μια τουκατετίτα απλή απλή και κομψότατη που άφανε να φαίνεται όλη ή παιδικιάσκια άφέλεια και ή χάρη του μικρού της κορμιού. Κάτι τι από την άθωότητα του παιδιού και την άτάραχη άγνότητα της κόρης και κάτι τι το άόριστο από τη βαθειά όμορφιά που παίρνουνε τα μάτια της γυναίκας, όταν μια φορά κλεισσουνε κουρασμένα από το φιλι της άγάπης. Και πιο πολύ την έκανε γλυκειά το πλατύγυρό της καπέλλο με τη βυσσινιάν έσάρπα που οι άκρες της έτσι που έπεφταν στο ζερβί της δυο σκιαζανε άκόμα πιο πολύ τα νερά τα ήρεμα τώ ματιών της. Από το ίδιο χρώμα, μια στενή κορδαλίτα σφιχτοφιλούσε το λαιμό της σαν αυλάκι αίμα. Και στα στηθάκια της άπάνω άνθούσε ένα μεγάλο βυσσινί τριαντάφυλλο. Κάποιο μυστήριο άνοιγόταν και φυλλορροούσε στην κάθε της κίνηση. Το πόδι της έτσι που άγγιζε τη γη κι άλαφροπατούσε άναβαστάζοντας το βάρος όλο του κορμιού σιαζωνε κ' έσιμιγε για μια μικρότατη στιγμή όλες τις γραμμές του κορμιού της σε

μιαν άρμονία συκρατημένη και παθητική, που ξεπούσε ήρεμα και λυπητερά ετύς άμέσως στο έρχόμενο βήμα. Μακρόκορμο λουλούδι που άνκοστανέζει και σαλεύει σε να θέλει να ξεφύγει από την πύρα του μεσημεριού και να τρέξει στον ήσκιο κανενός μικρούτσικου δέντρου να κρυφτεί και ν' ανασάνει. Και γι' αυτό τα μάτια της είτανε λυπημένα σαν ήσκιοπλανταγμένες λιανοβλες όπου βκριπέφτουνε και πνίγονταν ειήσκιοι θλιμίνων στοχασμών. Και γι' αυτό το στόμα της είτανε σγουρό και συμαζεμένο σε ρόδο που έτοιμάζεται ν' άνοιξει και ντρέπεται γιατί ναι μέρα. Και μόνο στο πηγουνάκι της το σεντερόνιο ένα λακκουδάκι είτανε άνοιγμένο και γελοόσε και μέσα του σε λιμάνι άπανεμο τρέχανε να σωθούν απ' όλο της το θλιμένο κορμί οι τρυφερότητες και τα χάδια και τα φιλιά τ' άμέτρητα και πάλι είτανε αδύνατο κι όλο γελοόσε και ποτέ του δε γέμιζε.

Και δίπλα της ό Γοργιάς, γεροντάκι στεγνό, καθαρότατο, καμπουριασμένο, φάνταζε κουφαλιάρικος γέρικος κορμός έλιας που άπάνω του έχει ρηχτεί και τον άλαφροαγκαλιάζει ένα άνθισμένο άγιόκλημα. Άνοιξαν κι άραιώσανε κ' οι τρεις τα βήματά τους ως είδανε τόσους ανθρώπους να τους περιμένουν. Ο